

Maija Kolehmainen, Aleksí Reito, Malin Sund ja Ville Sallinen

Suomen Kirurgiyhdistys 100 vuotta – kirurgian, yhdistystoiminnan ja yhteistyön juhlaa

Joulukuussa 2025 tulee kuluneeksi sata vuotta Suomen Kirurgiyhdistyksen perustamisesta. Merkkivuonna yhdistys järjestää yleisöluentotilaisuuksia ja julkaisee historiateoksen ”Veitsellä parantajat – Suomen Kirurgiyhdistys 1925–2025” (1) sekä tässä Aikakauskirjan numerossa ilmestyvän kirurgia-aiheisen teemakokonaisuuden, jonka kirjoituksissa syvennytään ajankohtaisiin aiheisiin ja tulevaisuuden haasteisiin.

Vuoden 1925 marraskuussa kirurgian professori Richard Faltin kutsui kirjeitse paikalle henkilöt, joiden mielestä ”olisi perustettava pääkaupungin ja koko maan kaikki kirurgit käsittävä kaksikielinen kirurgiyhdistys, jonka tehtävänä olisi huolehtiminen kirurgian kehityksestä ja kirurgien tieteellisestä edistymisestä”. Kirurgiyhdistyksen perustamiskokoukseen 13.12.1925 Tieteiden talolle Helsinkiin saapui kaksikymmentä kirurgia. Koko maan kattava aktiivinen toiminta käynnistyi nopeasti (2).

Yhdistykseen kuuluu nykyisin lähes 1 400 kirurgia. Kirurgisen taidon, koulutuksen, tutkimuksen ja yhteishengen edistäminen sekä monierikoisalainen ja kansainvälinen yhteistyö ovat säilyneet toiminnan tavoitteina koko historian ajan (3). Huoli koulutuksen ajamukaisuudesta sekä kirurgian alojen eriytyminen vaikutuksesta kollegion yhtenäisyyteen ja yhdistyksen toimintaan, alan houkuttelevuus, kirurgien työolosuhteet ja työvoiman riittävyys ovat askarruttaneet kaikkina vuosikymmeninä. Perimmäinen kysymys kaiken taustalla on ollut, miten potilaat voitaisiin hoitaa entistä pa-

remmin ja tasavertaisemmin.

Kirurgiyhdistyksen näkyvintä toimintaa ovat olleet säännölliset kokoukset, joihin on sisällytynyt korkealuokkainen tieteellinen ja yhteiskunnallisesti ajankohtainen ohjelma. Osallistujamäärältään suurin kokous on vuosittain Suomen Anestesiologiyhdistyksen kanssa yhteistyössä järjestettävä Ope-

ratiiviset päivät (4). Muuta keskeistä toimintaa ovat erikoistuville suunnatut kurssit, kansainvälisen lisäpätevöitymisen kannustamiseksi perustettu apurahajärjestelmä

sekä oma tiedelehti, Scandinavian Journal of Surgery (5). Lisäksi yhdistyksen hallitus on vuosikymmenien kuluessa tuottanut merkittävän määrän lausuntoja ministeriöille ja eduskunnalle lainsäädäntötyötä varten sekä joitakin lain syntyyn johtaneita aloitteita. Tutkimuksen ja kirurgian erikoistumiskoulutuksen kehittäminen on tapahtunut tiiviissä yhteistyössä Kirurgian Edistämisseuran ja yliopistojen, viranomaisten ja opetussairaaloitten kanssa (6).

Kirurgiyhdistys ja muut erikoisalayyhdistykset, yhdessä lääketieteellisten järjestöjen ja Suomen Lääkäriliiton kanssa, ovat osallistuneet aktiivisesti suomalaisen lääkärinkoulutuksen ja terveydenhuoltojärjestelmän kehittämiseen sekä kansanterveyden parantamiseen. Harvan ammattikunnan edustajat huolehtivat ammattitaitonsa kehittämisestä, alansa ja sen koulutuksen edistämisestä, ammattikunnan toiminnan säätelystä ja yhteiskuntasuhteista vapaa-ajan harrastuksena niin velvollisuudentuntoisesti kuin suomalaiset lääkärit.

Katsaus Kirurgiyhdistyksen historiaan osoittaa, että Suomen kehitys näkyy näkevästä, sisäisesti pirstoutuneesta ja sotien vaurioittamasta maasta pohjoismaiseksi hyvinvointivaltioksi tapahtui samanmielisten suomalaisten vapaaehtoistyönä. Suomen itsenäistytessä väkiluku oli 3,1 miljoonaa ja maassa toimi vain yksi yliopisto (7). Pienen maan sivistyneistö oli keskenään verkostoitunut, joten eri alojen kehittämiseksi perustettujen yhdistysten tavoitteet tukivat toisiaan. Laajojen kansanosien pyyteetön työ joudutti yhteiskunnan rakentamista ja elinolojen kehitystä.

Terveysthuoltoon ovat kurittaneet vuosikymmenestä toiseen samat asiat: sisäpoliittinen kuohunta, valtion ja kuntien rahapula, sodat ja kulkutaudit. Terveysthuollon resurssivaje on ollut suhteellisen pysyvä tila, johon ovat vaikuttaneet myös hankitut syyt, kuten poliittiset päätökset. Yhdistykset ovat osin paikanneet terveysthuollon aukkoja. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2023 maassa toimi 1 213 terveys- ja sosiaalialan voittoa tavoittelematonta yhdistystä (7). Suomalaisten terveys ja hyvinvointi on edelleen osittain näiden yhdistysten kallisarvoisen vapaaehtoistyön varassa.

Kansalaisten ja päättäjien perehdyttäminen suomalaisen lääketieteen ja terveysthuollon saavutuksiin ja haasteisiin on välttämätöntä. Sosiaalisen median aikakaudella väärän tiedon tulva uhkaa hukuttaa asiantuntijoiden äänen. Erikoisalayhdistykset ovat lisääntyvästi osallistuneet keskusteluun, mutta valistustyöhön tarvitaan useita kanavia. Muualla Euroopassa lääketieteellisillä museoilla on ollut merkittävä rooli kulttuuriperinnön vaalijoina ja koulutuksessa. Suomeen on vihdoon perusteilla lääketieteen ja terveysalojen historian valtakunnallinen museo, jonka maan työvoimavaltaisin ala olisi ansainnut aikaa sitten (8). Museon perustamisella alkaa olla kiire, jotta alan materiaallinen ja henkinen perintö saadaan taltioiduksi ennen tuhoutumista. Tämä edellyttää jälleen lääketieteen ja terveysalan yhdistysten ja järjestöjen talkootyötä.

Satavuotias Suomen Kirurgiyhdistys on kiitollinen aiempien sukupolvien tekemästä väsymättömästä työstä kirurgian kehittämiseksi ja suhtautuu luottavaisesti tulevaisuuteen. Ki-

rurgisen edistyksen ehtoja ovat myös tulevaisuudessa laadukas perustutkimus ja kliininen tutkimus, monipuolinen erikoislääkärikoulu, vahva julkinen terveysthuolto ja yksituumainen kollegio, jolla on hyvät mediataidot, toimivat yhteiskuntasuhteet sekä kyky tehdä yhteistyötä muiden alojen kanssa lääketieteen hyväksi ja potilaan parhaaksi. ■

MAIJA KOLEHMAINEN, LL,
plastiikkakirurgian ja kirurgian
erikoislääkäri
Suomen Kirurgiyhdistyksen I sihteeri
Osastonlääkäri, Plastiikkakirurgia, HUS
Helsingin yliopistollinen sairaala

ALEKSI REITO, dosentti, ortopedian ja traumatologian erikoislääkäri

Suomen Kirurgiyhdistyksen II sihteeri
Tays Tampereen yliopistollinen sairaala
Tutkimusjohtaja, Tekonivelsairaala Coxa, Tampere

MALIN SUND, professori, yleiskirurgian erikoislääkäri, ylilääkäri

Suomen Kirurgiyhdistyksen puheenjohtaja 2023–2025
Rintarauhaslääkäri ja Vatsakeskus, HUS Helsingin
yliopistollinen sairaala ja Helsingin yliopisto

VILLE SALLINEN, dosentti, osastonylilääkäri, gastroenterologisen kirurgian erikoislääkäri
Suomen Kirurgiyhdistyksen puheenjohtaja 2025–
Elinsiirto- ja maksakirurgia/gastroenterologinen kirurgia,
HUS Helsingin yliopistollinen sairaala ja Helsingin yliopisto

TEEMAN TOIMITTAJAT

Aleksi Reito, Malin Sund ja Ville Sallinen

SIDONNAISUUDET:

Maija Kolehmainen: Ei sidonnaisuuksia

Aleksi Reito: Luentopalkkio/asiantuntijapalkkio (VK-kustannus), Hankkeet (Vaikuttavuus ja priorisointi -hanke, PSHP), Muut sidonnaisuudet (Kirjoituspalkkio Lääkärilehti, SOMTY ry, Duodecim)

Malin Sund: Luottamustoimet (Internationell sekreterare, Svensk Kirurgisk Förening 2013- Secretary, Section of Surgery, UEMS 2017–)

Ville Sallinen: Luottamustoimet (Puheenjohtaja, Suomen Kirurgiyhdistys ry)

KIRJALLISUUTTA

1. Kolehmainen M, Haapiainen R, toim. Veitsellä parantajat – Suomen Kirurgiyhdistys 1925–2025. Helsinki: Suomen Kirurgiyhdistys 2025.
2. Turunen M, Kalima T, toim. Suomen Kirurgiyhdistys Kirurgiföreningen i Finland 50. Helsinki: Suomen Kirurgiyhdistys 1975.
3. Suomen Kirurgiyhdistys, <https://www.kirurgiyhdistys.fi/sky/>
4. Suomen Kirurgiyhdistys, <https://www.kirurgiyhdistys.fi/operatiiviset-paivat/>
5. Scandinavian Journal of Surgery, <https://journals.sagepub.com/home/sjs>
6. Kirurgian Edistämisseätiön s.r. (2022): Kirurgian Edistämisseätiön selvitys kirurgian erikoistumisen nykytilasta -seurantaraaportti 2022. (https://bin.yhdistysavain.fi/1589569/4H37WKCP0aG0VhT XCWhQ0_8Lxr/KES-Kirurgiaan%20erikoistuvien%20selvitys%20RAPORTTI%202022.pdf).
7. Suomen tilastokeskus, <https://stat.fi>
8. Toikkanen U. Terveysthuollon museohanke etenee. Suom Lääkäril 2024;79:e40898.